

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

တဒ္ဒိတ်ပုဒ်များ

တဒ္ဒိတ်သည် ပါဠိပုဒ် တဒ္ဒိတ (တဒ်+ √ဓာ+တ)ကို မြန်မာမူပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ “ထို (မူလပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ထပ်ဆင့်)ဆောင်အပ်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ မူလပုဒ်ကို ပွားများစေခြင်း အကျိုးများစေခြင်း ဖြစ်သဖြင့် “ပုဒ်ပွား”ဟု မြန်မာပြန်နိုင်ရာသည်။ နာမ်၊ နာမဝိသေသ၊ ကိတ်နာမ်၊ ကြိယာဝိသေသန(အဗျယ) စသော မူလပုဒ်တို့ကို နာမ်ဝိဘတ် မဟုတ်သော နောက်ဆက်ပစ္စည်းတစ်ခုခု ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် ပွားလာတိုး လာသောပုဒ်ဖြစ်သည်။ ထိုပုဒ်ပွားသည်လည်း မူလပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် ပတ်သက်စပ်လျဉ်းသမျှအနက်ကို ပေးနိုင်သည်။

တဒ္ဒိတကို သာမညတဒ္ဒိတ၊ ဘာဝတဒ္ဒိတနှင့် အဗျယတဒ္ဒိတဟူ၍ သုံးမျိုးခွဲခြားလေ့ရှိသည်။ သာမည တဒ္ဒိတ်သည် သားသမီးမျိုးနွယ်စဉ်ဆက်၊ စပ်ဆိုင်ခြင်း၊ ပေါင်းစုခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ သေးငယ်ခြင်းအဖြစ် အရေ အတွက် စသည့်အဓိပ္ပါယ်များ ရနိုင်သည်။ ဘာဝတဒ္ဒိတ်သည် အရည်အသွေး၊ အရည်အချင်း၊ အခြေအနေတို့ ကို ဖော်ပြသည်။ အဗျယတဒ္ဒိတ်မှာ ကြိယာဝိသေသနအနက်များ ပါဝင်သည်။

တဒ္ဒိတ်သည် မူလပုဒ်များမှ ပွားထွက်လာသော ပုဒ်ပွားများဖြစ်သောကြောင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း နာမဝိသေသန နောက်ဆက်ပစ္စည်း (-တရ၊ -တမ၊ . . .)များနှင့် ပိုင်ဆိုင်ခြင်း နောက်ဆက်ပစ္စည်း (-မာ၊ -ဝါ၊ -ဝီ၊ . . .)များသည်လည်း တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းများပင် ဖြစ်ကြသည်။ တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းများပြားစွာ ရှိသော်လည်း ထင်ရှား သည်တို့မှာ “အ၊ အက၊ အာန၊ ဣက၊ ဣမ၊ ဣယ၊ ဤ၊ ယျေ၊ တ၊ တန၊ တာ၊ တ္တ၊ တဝ၊ ဒါ၊ ဓာ၊ မ၊ မယ၊ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ” စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုပစ္စည်းများကို မူလပုဒ်များသို့ ဆက်ရာတွင် မူလပုဒ်၏ ပထမဆုံးသရသည် များသောအားဖြင့် ဂုဏ်မြောက် (အ > အာ၊ ဣ၊ ဤ > ဧ၊ ဥ၊ ဦ > ဩ)တတ်သည်။ သရဖြင့်စသော တဒ္ဒိတ်ပစ္စည်းများ ဆက်သော် မူလပုဒ်၏ အဆုံးသရသည် ကျေပျောက်ရှိသည်။ ‘ယ’ပစ္စည်းဆက်သောအခါတွင်မူ မူလပုဒ်၏ အစသရဂုဏ်မြောက်ပြီး မူလပုဒ်၏ အဆုံးသရလည်း ကျေပျောက်သည့်အပြင် မူလပုဒ်၏လက်ကျန်အဆုံး ဗျည်းနှင့် ‘ယ’တို့ ပေါင်း၍ ရုပ်ပြောင်းလဲလေ့ရှိသည်။

၁။ “အ”ဆက်ပုံ

ဝသိဋ္ဌ	+	အ	=	ဝါသိဋ္ဌ	=	အသိဋ္ဌ၏သား
မဂဓ	+	အ	=	မာဂဓ	=	မဂဓတိုင်းနှင့်ဆိုင်သော
မဟိံသ	+	အ	=	မာဟိံသ	=	ကျွဲသား
ကာပေါတ	+	အ	=	ကာပေါတ	=	ခိုနှင့်ဆိုင်သော၊ ခိုအုပ်
ဝိဒေဟ	+	အ	=	ဝေဒေဟ	=	ဝိဒေဟတိုင်း၌ဖြစ်သော
တိလ	+	အ	=	တေလ	=	နှမ်းဖြင့်လုပ်သော (နှမ်း)ဆီ
ဟိမန္တ	+	အ	=	ဟေမန္တ	=	ဆောင်းအခါ
ဥရသ်	+	အ	=	ဩရသ	=	ရင်၌ဖြစ်သောသား

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

သုဝဏ္ဏ	+	အ	=	သောဝဏ္ဏ	=	ရွှေဖြင့်ပြီးသော
ပုရိသ	+	အ	=	ပေါရိသ	=	လူနှင့်ပတ်သက်သော လူသား
ကသာဝ	+	အ	=	ကာသာဝ	=	ဖန်ရည်ဆိုးထားသော
ဟလိ	+	အ	=	ဟလိဒ္ဓ	=	နန္ဒင်းဆိုးထားသော/ငါထိန်သော
ဝိဒိသာ	+	အ	=	ဝေဒိသ	=	ပြည်ပအရပ်/ဝိဒိသတိုင်းနှင့်ဆိုင်သော
မိတ္တ	+	အ	=	မေတ္တ	=	မိတ်ဆွေအဖြစ်၊ ချစ်မြတ်နိုးခြင်း
နိမိတ္တ	+	အ	=	နေမိတ္တ	=	နိမိတ်ဖတ်ကြားသူ
အယသ်	+	အ	=	အာယသ	=	သံဖြင့်ပြုလုပ်သော
မနသ်	+	အ	=	မာနသ	=	စိတ်နှင့်ဆိုင်သော

၂။ “အက” ဆက်ပုံ

အနုဿ	+	အက	=	မာနုဿက	=	လူနှင့်ပတ်သက်သော
ပုတ္တ	+	အက	=	ပုတ္တက	=	သားငယ်
သာမဏ	+	အက	=	သာမဏက	=	ရဟန်းအသုံးအဆောင်ဖြစ်သော

၃။ “အာန” ဆက်ပုံ

ကစ္စ	+	အာန	=	ကစ္စာန	=	ကစ္စ၏သား
စောရ	+	အာန	=	စောရာန	=	သူခိုး၏ရင်သွေး

၄။ “ဣက” ဆက်ပုံ

ပုတ္တ	+	ဣက	=	ပုတ္တိက	=	သားရှိသော
ကာယ	+	ဣက	=	ကာယိက	=	ကိုယ်နှင့်ဆိုင်သော
မနသ်	+	ဣက	=	မနသိက	=	စိတ်နှင့်ဆိုင်သော
နာဝါ	+	ဣက	=	နာဝိက	=	လှေသမား
ဗလိသ	+	ဣက	=	မာလိသိက	=	ငါးများတံနှင့်ဆိုင်သော၊ တံငါသည်ရေလုပ်သား
ဝေတန	+	ဣက	=	ဝေတနိက	=	လုပ်ခစား၊ အလုပ်သမား
ပဒ	+	ဣက	=	ပါဒိက	=	ချေလျင်သွားသူ
ဝိဏာ	+	ဣက	=	ဝေဏိက	=	စောင်းသမား
ဝိနယ	+	ဣက	=	ဝေနယိက	=	ဝိနည်းနှင့်ဆိုင်သော
အဘိဓမ္မ	+	ဣက	=	အဘိဓမ္မိက	=	အဘိဓမ္မာနှင့်ဆိုင်သော
သရီရ	+	ဣက	=	သာရီရိက	=	ခန္ဓာကိုယ်ဆိုင်ရာ
သုဝဏ္ဏ	+	ဣက	=	သောဝဏ္ဏိက	=	ရွှေနှင့်ပတ်သက်သော

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

၅။ “ဣမ”ဆက်ပုံ

အန္တ	+	ဣမ	=	အန္တိမ	=	အဆုံးဖြစ်သော
မဇ္ဈ	+	ဣမ	=	မဇ္ဈိမ	=	အလယ်အလတ်ဖြစ်သော
ပစ္ဆိ	+	ဣမ	=	ပစ္ဆိမ	=	နောက်ဆုံးဖြစ်သော
ပုရ	+	ဣမ	=	ပုရိမ	=	ရှေ့ဆုံးဖြစ်သော

၆။ “ဣယ”ဆက်ပုံ

ဣဿရ	+	ဣယ	=	ဣဿရိယ	=	အစိုးရခြင်း
ပါပ	+	ဣယ	=	ပါပိယ	=	အထူးသဖြင့်ယုတ်မာသော
ခတ္တ	+	ဣယ	=	ခတ္တိယ	=	မင်းမျိုးဖြစ်သော

၇။ “ဤ”ဆက်ပုံ

ဟတ္ထ	+	ဤ	=	ဟတ္ထိ	=	လက်ရှိသောသူ၊ ဆင်
ဓန	+	ဤ	=	ဓနိ	=	ဥစ္စာပစ္စည်းရှိသူ
ပါပ	+	ဤ	=	ပါပိ	=	ယုတ်မာခြင်းရှိသူ
ဒဏ္ဍ	+	ဤ	=	ဒဏ္ဍိ	=	တုတ်/တောင်ဝှေးကိုင်စွဲသူ
မန္တ	+	ဤ	=	မန္တိ	=	မင်းတိုင်ပင်အမတ်
မနသိ	+	ဤ	=	မနသိ	=	စိတ်(ကောင်း)ရှိသည်

၈။ “ဇေယျ”ဆက်ပုံ

ဒက္ခိဏ	+	ဇေယျ	=	ဒက္ခိဏေယျ	=	အလှူခံထိုက်သော
ဘဂိနိ	+	ဇေယျ	=	ဘဂိနေယျ	=	နှမနှင့်ဆိုင်သော၊ နှမ၏သား
အလသ	+	ဇေယျ	=	အလသေယျ	=	ပျင်းရိ(ငြီးငွေ့)သူ
မာလိ	+	ဇေယျ	=	မာလေယျ	=	ဥယျာဉ်မှူး၏သား
သုစ	+	ဇေယျ	=	သောစေယျ	=	သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း/သူ
ကုလ	+	ဇေယျ	=	ကောလေယျ	=	မြတ်သောမိသားစုမျိုးနွယ်နှင့်ဆိုင်သော
ဗာရာဏသီ	+	ဇေယျ	=	ဗာရာဏသေယျ	=	ဗာရာဏသီပြည်၌ဖြစ်သော

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

၉။ “က”ဆက်ပုံ

ကုမာရ	+	က	=	ကောမာရက	=	မင်းသားငယ်
ပုတ္တ	+	က	=	ပုတ္တက	=	သားငယ်
တိ	+	က	=	တိက	=	သုံးစုအုပ်စု၊ သုံးစုအပေါင်း
စတု	+	က	=	စတုတ္ထ	=	လေးစုအုပ်စု၊ လေးစုအပေါင်း
အန္တ	+	က	=	အန္တက	=	အဆုံးကိုပြုတတ်သူ၊ သေမင်း
အဿ	+	က	=	အဿက	=	မြင်းငယ်
ပါဒ	+	က	=	ပါဒက	=	အခြေဖြစ်သော
ရာဇ	+	က	=	ရာဇက	=	မင်းတို့၏အပေါင်း
ဂူပ	+	က	=	ဂူပက	=	အရုပ်
မနုဿ	+	က	=	မာနုဿက	=	လူစုလူဝေး

၁၀။ “တန”ဆက်ပုံ

သနာ	+	တန	=	သနန္တန	=	ရှေးဦးဖြစ်သော
အဇ္ဇ	+	တန	=	အဇ္ဇတန	=	ယနေ့အဖို့ဖြစ်သော
နူ	+	တန	=	နူတန	=	အသစ်ဖြစ်သော
ပုရာ	+	တန	=	ပုရာတန	=	ရှေးဟောင်းဖြစ်သော

၁၁။ “တာ”ဆက်ပုံ

ဂါမ	+	တာ	=	ဂါမတာ	=	ရွာအပေါင်း
သူရ	+	တာ	=	သူရတာ	=	ရဲရင့်ခြင်း(အဖြစ်)
မနုဿ	+	တာ	=	မနုဿတာ	=	လူအဖြစ်
သေဋ္ဌ	+	တာ	=	သေဋ္ဌတာ	=	ပြတ်သည်၏အဖြစ်
ဇန	+	တာ	=	ဇနတာ	=	လူအပေါင်း
အတ္ထိ	+	တာ	=	အတ္ထိတာ	=	ရှိသည်၏အဖြစ်
ဒေဝ	+	တာ	=	ဒေဝတာ	=	နတ်အဖြစ်၊ နတ်သား
ဗန္ဓု	+	တာ	=	ဗန္ဓုတာ	=	ဆွေမျိုး၏အဖြစ်
လဟု	+	တာ	=	လဟုတာ	=	ပေါ့ပါးသည့်အဖြစ်
သာရ	+	တာ	=	သာရတာ	=	အနှစ်ရှိသည်၏အဖြစ်

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

၁၂။ “တ္ထ”ဆက်ပုံ

မနုဿ	+	တ္ထ	=	မနုဿတ္ထ	=	လူ၏အဖြစ်
ဧက	+	တ္ထ	=	ဧကတ္ထ	=	တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်
သာဝက	+	တ္ထ	=	သာဝကတ္ထ	=	တပည့်၏အဖြစ်
ဗုဒ္ဓ	+	တ္ထ	=	ဗုဒ္ဓတ္ထ	=	ဘုရားအဖြစ်
အမရ	+	တ္ထ	=	အမရတ္ထ	=	မသေသည်၏အဖြစ်
ဒါသီ	+	တ္ထ	=	ဒါသီတ္ထ	=	ကျွန်မ၏အဖြစ်

၁၃။ “ထာ”ဆက်ပုံ

အည	+	ထာ	=	အညာထာ	=	အခြားသောအခြင်းအရာအားဖြင့်
သဗ္ဗ	+	ထာ	=	သဗ္ဗထာ	=	ခပ်သိမ်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်
ယ	+	ထာ	=	ယထာ	=	အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်
တ	+	ထာ	=	တထာ	=	ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့်
ဥဘယ	+	ထာ	=	ဥဘယထာ	=	နှစ်ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့်

၁၄။ “ဒါ”ဆက်ပုံ

ဧက	+	ဒါ	=	ဧကဒါ	=	အခါတစ်ပါး၌
သဗ္ဗ	+	ဒါ	=	သဗ္ဗဒါ	=	အခါခပ်သိမ်း
က	+	ဒါ	=	ကဒါ	=	အဘယ်အခါ၌
ယ	+	ဒါ	=	ယဒါ	=	အကြင်အခါ
တ	+	ဒါ	=	တဒါ	=	ထိုအခါ

၁၅။ “ဓာ”ဆက်ပုံ

ဧက	+	ဓာ	=	ဧကဓာ	=	တစ်ခုတည်းသောနည်းဖြင့်
ဒ္ဓိ	+	ဓာ	=	ဒ္ဓိဓာ	=	နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့်
တိ	+	ဓာ	=	တိဓာ	=	သုံးပါးအပြားအားဖြင့်
ဗဟု	+	ဓာ	=	ဗဟုဓာ	=	များသောအပြားအားဖြင့်

၁၆။ “မ”ဆက်ပုံ

အဓ	+	မ	=	အဓမ	=	ယုတ်မာသော၊ လူယုတ်
အန္တ	+	မ	=	အန္တမ	=	အဆုံးဖြစ်သော
ပဉ္စ	+	မ	=	ပဉ္စမ	=	ငါးခုမြောက်
သတ္တ	+	မ	=	သတ္တမ	=	ခုနစ်ခုမြောက်
ဒသ	+	မ	=	ဒသမ	=	ဆယ်ခုမြောက်
ပရ	+	မ	=	ပရမ	=	အမြတ်ဆုံး

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

၁၇။ “မယ”ဆက်ပုံ

ဂေါ	+	မယ	=	ဂေါမယ	=	နွားချေး
မနော	+	မယ	=	မနောမယ	=	စိတ်ဖြင့်ပြီးသော
ဒါရု	+	မယ	=	ဒါရုမယ	=	သစ်သားဖြင့်လုပ်သော
သုဝဏ္ဏ	+	မယ	=	သုဝဏ္ဏမယ	=	ရွှေဖြင့်ပြီးသော
ရဇတ	+	မယ	=	ရဇတမယ	=	ငွေသားဖြင့်လုပ်သော

၁၈။ “ယ”ဆက်ပုံ

ဗဟုသုတ	+	ယ	=	ဗဟုဿစ္စ	=	အကြားအမြင်များခြင်း
ကုသလ	+	ယ	=	ကောသလ္လ	=	ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်း
ဝိပုလ	+	ယ	=	ဝေပုလ္လ	=	ပေါများခြင်း
ပဏ္ဍိတ	+	ယ	=	ပဏ္ဍိစ္စ	=	ပညာရှိခြင်း
အရောဂ	+	ယ	=	အာရောဂျံ	=	အနာရောဂါကင်းခြင်း
ဂါမ	+	ယ	=	ဂါမ္မ	=	ရွာသူအကျင့်ဖြစ်သော
သမာန	+	ယ	=	သာမည	=	တူသည်၏အဖြစ်၊ သာမန်
အလသ	+	ယ	=	အာလဿ	=	ပျင်းရိခြင်း

၁၉။ “ရ”ဆက်ပုံ

အပ	+	ရ	=	အပရ	=	အခြားတစ်ပါးသော
အန္တ	+	ရ	=	အန္တရ	=	အကြား၌ဖြစ်သော
မဓု	+	ရ	=	အဓုရ	=	ချိုသော၊ အချို

၂၀။ “လ”ဆက်ပုံ

မာတာ	+	လ	=	မာတုလ	=	အမိဘက်မှဖြစ်သော၊ ဦးလေး
ကုမ္ဘိ	+	လ	=	ကုမ္ဘိလ	=	အိုးနှင့်တူသည့်ဝမ်းဗိုက်ရှိသူ၊ မိချောင်း
ဗဟု	+	လ	=	ဗဟုလ	=	များပြားသော
ဝါစာ	+	လ	=	ဝါစာလ	=	စကားကြွယ်သော

၂၁။ “ဝ”ဆက်ပုံ

ကေသ	+	ဝ	=	ကေသဝ	=	ဆံပင်ကောင်းသော
အဏ္ဏ	+	ဝ	=	အဏ္ဏဝ	=	လှိုင်းလုံးရှိသော၊ ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

နိပါတ်ပုဒ်များ

ဝါကျ၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးတို့တွင် တစ်ခုခုသော နေရာ၌ ကျရောက်တတ်ပြီး ကြိယာလည်းမဟုတ်၊ နာမ်လည်းမဟုတ်သောပုဒ်သည် နိပါတ်ပုဒ်မည်၏။ ထိုပုဒ်တို့သည် ပဋိသေခနိပါတ်ပုဒ်၊ ပုစ္ဆာနိပါတ်ပုဒ်၊ သမ္ပန္နနိပါတ်ပုဒ် စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးရှိ၏။

ပဋိသေခနိပါတ်ပုဒ်များ

ကြိယာကို ငြင်းဆိုခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်းပြုသော ပုဒ်တို့သည် ပဋိသေခနိပါတ်ပုဒ်မည်၏။
 ယင်းပုဒ်များမှာ - “န၊ နော၊ မာ၊ အလံ” တို့ဖြစ်ကြ၏။

(၁) “န၊ နော” ပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် “မ၊ မဟုတ်၊ မရှိ၊ မဖြစ်” စသော ငြင်းပယ်ခြင်း အဓိပ္ပါယ်ကို ပေး၏။ “နော” ပုဒ်ကို အသုံးနည်း၏။

ပြယုဂ် -

သော	န	ပစတိ	= သူ ချက်သည် မဟုတ် ၊
(သူမချက်။)
တွံ	န	ပစိဿသိ	= သင် ချက်မည် မဟုတ် ၊
အဟံ	န	ပစိ	= ကျွန်ုပ် ချက်ခဲ့သည် မဟုတ် ၊
(ကျွန်ုပ်မချက်ခဲ့။)
တေ	နော	ပစေယျူ	= သူတို့ ချက်ကြရာသည် မဟုတ် ၊
(သူတို့ မချက်ကြရာ။)

(၂) “မာ” ပုဒ်သည် တားမြစ်ခြင်း အဓိပ္ပါယ်ကိုပေး၏။ အဇ္ဇတနိ၊ အာဏတ္တိကြိယာတို့နှင့်သာ ယှဉ်တွဲသုံးရ၏။
 ပြယုဂ် -

ဘတ္တံ	မာ	ပစာဟိ	= ထမင်းကို မချက်နှင့်။
ဝနံ	မာ	ဂစ္ဆိ	= တောကို မသွားနှင့်။

(၃) အလံ - ပုဒ်သည် “တော်ပြီ ၊ တန်ပြီ ၊ မသင့်” ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုပေး၏။ ယင်းပုဒ်သည် ဣစ္ဆတ္တကြိယာနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကရဏကရကာဝိဘတ်သွယ်ထားသော နာမ်ပုဒ်နှင့်သော်လည်းကောင်း တွဲသုံးရ၏။

ပြယုဂ် -

အလံ	ဘုဋ္ဌိတုံ	= စားရန်မသင့်။
အလံ	ဣဓ ဝါသေန	= ဤနေရာ၌ နေခြင်းဖြင့် မသင့်။
အလံ	ဖလေဟိ	= သစ်သီးများဖြင့် တော်ပြီ။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

သမ္ပန္နန နိပါတ်ပုဒ်များ

ပုဒ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကိုဖြစ်စေ၊ ဝါကျတစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို ဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော နိပါတ်ပုဒ်သည် သမ္ပန္နန နိပါတ်ပုဒ်မည်၏။

(၁) စ ၊ စ . . . စ = နှင့်၊ . . .လည်းကောင်း . . .လည်းကောင်း

ထိုနိပါတ်ပုဒ်သည် ပုဒ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို ဆက်စပ်သည်။ “စ” တစ်လုံးတည်းကို အသုံးပြုလျှင် နောက်ဆုံးပုဒ်၏ နောက်၌ထားရ၏။

ပြယုဂ် -

ဒါရကော စ ဒါရိကာ စ ရုက္ခဿ ဆာယာယံ ဩသဓံ ပစန္နိ။
ယောက္ျားကလေး နှင့် မိန်းကလေးတို့သည် သစ်ပင်ရိပ်၌ ဆေးကိုချက်ကြ၏။

ဂေါဏာ မဟိံသာ စ တိဏံ ခါဒန္တိ။

နွားနှင့်ကျွဲတို့သည် မြက်ကိုစားကြ၏။

ဝါကျတစ်ခုတည်းတွင် ယောဂနှစ်မျိုး သို့မဟုတ် သုံးမျိုးပါဝင်နေပါက “နာမယောဂ၊ တုမှယောဂ၊ အမှယောဂ” ဟု အစဉ်ပြု၍ ပဓာနကြိယာကို နောက်ဆုံးယောဂ၏ ဗဟုဝုစ်ကိန်းတွင် ထားရ၏။

ပြယုဂ် -

သော စ အဟံ စ ဂစ္ဆာမ။
သူနှင့်ကျွန်ုပ်တို့ သွားကြသည်။
တံ့ စ အဟံ စ မဂီဋ္ဌံ ခါဒိဿာမ။
သင်နှင့် ကျွန်ုပ် မင်းကွတ်သီးကို စားကြမည်။

(၂) ဝါ ၊ ဝါ . . . ဝါ = သော်လည်းကောင်း . . . သော်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်စေ . . . ဖြစ်စေ

များသောအားဖြင့် ပုဒ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခုကို ဆက်စပ်၏။ “ဝါ” တစ်လုံးတည်းကို အသုံးပြုမှု နောက်ဆုံးပုဒ်၏ နောက်တွင်ထားရ၏။

ပြယုဂ် -

ကညာ ဝါ တဿာ မာတာ ဝါ အာဂစ္ဆတု။
ကညာ တဿာ မာတာ ဝါ ဇာဂစ္ဆတု။
မိန်းကလေး ဖြစ်စေ၊ သူမ၏ မိခင် ဖြစ်စေ လာပါစေ။

(၃) ယဒိ၊ သစေ၊ စေ = အကယ်၍၊ လျှင် . . . မူ။

“ယဒိ၊ သစေ” တို့ကို ဝါကျ၏အစ၌ ထားရသော်လည်း “စေ” ကို ဝါကျအစ၌ မထားရပေ။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ပြယုဂ် -

သစေ သော ဒဒါတိ၊ အဟံ လဘိဿာမိ။
အကယ်၍ သူပေးလျှင် ကျွန်ုပ်ရမည်။
ယဒိ သော ကမ္မံ န ကရိဿတိ၊ (သော) ဓနံ န လဘိဿတိ။
အကယ်၍ သူ အလုပ်မလုပ်လျှင် ဥစ္စာ ရမည် မဟုတ်။
သော စေ ကမ္မံ ကရိဿတိ၊ (သော) ဓနံ လဘိဿတိ။
သူ အလုပ်လုပ်လျှင် ဥစ္စာရလိမ့်မည်။

(၄) ပန = မူကာ၊ သို့ရာတွင် ၊ သို့သော်

ဝါကျနှစ်ခုကိုဆက်၏။ သို့ရာတွင် “ပန”ကို ဒုတိယဝါကျ၏ အစတွင် မထားရချေ။

ပြယုဂ် -

ဂိလာနော ဂါမေ ဝသတိ၊ ဝိဇ္ဇော ပန နဂရေ ဝသတိ။
လူနာသည် ရွာ၌နေသည်။ ဆေးဆရာမူကား မြို့၌နေ၏။

(၅) ဥဒါဟု = သို့မဟုတ်၊ သို့မဟုတ်ပါက

ဝါကျနှစ်ခုကို ဆက်သည်။

ပြယုဂ် -

သော ဘောသဇ္ဇံ ပိဝေယျ၊ ဥဒါဟု (သော) ခိပ္ပံ မရိဿတိ။
သူသည် ဆေးကို သောက်ရာ၏။ သို့မဟုတ် လျင်မြန်စွာ သေအံ့။

(၆) ယာထာ . . . တထာ = အကြင်ကဲ့သို့ . . . ထိုကဲ့သို့၊ . . . သကဲ့သို့၊ . . . သည့်အတိုင်း

ဝါကျနှစ်ခုကို ဆက်စပ်သည်။

ပြယုဂ် -

ယထာ ပဗ္ဗတော ဝါတေန န စလတိ၊ တထာ ပဏ္ဍိတော လောကဓမ္မေဟိ န ကမ္ပတိ။
တောင်သည် လေကြောင့် မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့ ပညာရှိသည် လောကဓံတရားတို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်။
ယထာ အာစရိသော သြဝဒတိ၊ တထာ တုမေ ကရောထ။
အကြင်ကဲ့သို့ ဆရာဆုံးမ၏၊ ထိုကဲ့သို့ သင်တို့ ပြုလုပ်ကြလော့။
(ဆရာဆုံးမသည့်အတိုင်း သင်တို့ ပြုလုပ်ကြလော့။)

(၇) ယဒါ . . . တဒါ = အကြင်အခါ . . . ထိုအခါ၊ . . . သောအခါ

ဝါကျနှစ်ခုကို ဆက်စပ်သည်။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ပြယုဂ် -

ယဒါ ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တဒါ သတ္တာ နိဗ္ဗာနသုခံ လဘိသန္တိ။
အကြင်အခါ ဘုရားသည် လောက၌ ပွင့်တော်မူ၏။ ထိုအခါ သတ္တဝါတို့သည် နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို
ရကြလိမ့်မည်။
(ဘုရားသည် လောက၌ ပွင့်တော်မူသောအခါ သတ္တဝါတို့သည် နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရကြတုန်အံ့။)

(၈) ယတ္ထ...တတ္ထ = အကြင်အရပ်၌...ထိုအရပ်၌။ . . .သောအရပ်၌။
ဝါကျနှစ်ခုကိုဆက်သည်။

ပြယုဂ် -

ယတ္ထ ပဏ္ဍိတာ ဝသန္တိ၊ တတ္ထ တုမေ ဝသထ။
အကြင်အရပ်၌ ပညာရှိတို့နေကြ၏။ ထိုအရပ်၌ သင်တို့ နေကြလော့။
(ပညာရှိတို့ နေထိုင်သော အရပ်၌ သင်တို့နေကြပါ။)

(၉) ယာဝ...တာဝ } အကြင်မျှလောက်...ထိုမျှလောက်၊ . . .ကာလပတ်လုံး၊ . . .သည့်တိုင်အောင်။
ယာဝတာ...တာဝတာ }
ဝါကျနှစ်ခုကို ဆက်သည်။

ပြယုဂ် -

ယာဝ အဟံ ဓမ္မံ သုဏာမိ၊ တာဝ မမ စိတ္တံ သန္တိသုခံ လဘတိ။
အကြင်မျှလောက် ကျွန်ုပ်သည် တရားကို ကြားနာ၏။ ထိုမျှလောက် ကျွန်ုပ်၏ စိတ်သည် ငြိမ်းအေးခြင်း
သုခကိုရ၏။
(ကျွန်ုပ် တရားနာ ကြားနေသမျှ ကာလပတ်လုံး ကျွန်ုပ်၏ စိတ်သည် ငြိမ်းအေးခြင်းသုခကို ရ၏)
ယာဝ အဟံ အာဂစ္ဆာမိ၊ တာဝ တံ ဂေယေ ဝသာဟိ။
ကျွန်ုပ် လာသည့်တိုင်အောင် သင် အိမ်၌ နေပါ။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

အနာဒရေနှင့် ဘာဝလက္ခဏာဝါကျများ

ကတ္တားမတူသော ကြိယာနှစ်ခု ပါဝင်သော ဝါကျကို အနာဒရဝါကျဟုသော်လည်းကောင်း၊ ဘာဝလက္ခဏာဝါကျဟုသော်လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုကြ၏။ ထိုတွင် ဝါကျ၌ ပါရှိသော ကြိယာနှစ်ခုသည် အချင်းချင်း မလေးစား မဉ့်ညှာသော သဘောပါရှိနေက ထိုဝါကျကို အနာဒရဝါကျဟု ခေါ်၏။ ကြိယာနှစ်ခုသည် အချင်းချင်းမှတ်သားရုံ သဘောသာဖြစ်ပါက ထိုဝါကျကို ဘာဝလက္ခဏာဝါကျဟု ခေါ်ဆို၏။

ဝါကျသီကုံးပုံ

ထိုအနာဒရ ဘာဝလက္ခဏာဝါကျများကို စီကုံးရာ၌ ပထမကြိယာအတွက် ကိတ်နာမ်ကို အသုံးပြုရ၏။ ယင်းကိတ်နာမ်ကိုလည်း သက်ဆိုင်ရာကတ္တားပုဒ်နှင့် သာမိ သို့မဟုတ် ဩကာသကာရက၌ လိင်၊ ကာရက၊ ဝုစ်တို့အားဖြင့် တူညီစွာ သွယ်ရ၏။ ဒုတိယကြိယာအတွက်ကိုမူ ကြိယာပုဒ်ကိုဖြစ်စေ၊ ကိတ်နာမ်ပုဒ် ကိုဖြစ်စေ အသုံးပြုရ၏။

ပြယုဂ် -

- ဒါရကသာ ရုဒန္တဿ ဘိသက္ကော ရဟတိ။
- သူငယ်ငိုယိုနေစဉ် ဆေးဆရာသည် ခွဲစိပ်၏။
- မနုဿေသု ကထယန္တေသု စိကိစ္ဆကော အာဂတော။
- လူတို့သည် စကားပြောဆိုနေကြသောအခါ ဆေးဆရာသည် ကြွလာပြီ။

ထိုပထမကြိယာသည် ကမ္မဘာဝကြိယာဖြစ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ကံပုဒ်သည် ထိုပထမကြိယာနှင့် လိင်၊ ကာရက၊ ဝုစ်တို့အားဖြင့် ဝိဘတ်တူညီရသည်။ ပထမကြိယာသည် ကမ္မဘာဝကြိယာမဟုတ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ ကတ္တားပုဒ်သည် ထိုကြိယာနှင့် လိင်၊ ကာရက၊ ဝုစ်သုံးမျိုးလုံး ဝိဘတ်တူညီရ၏။

ပြယုဂ် -

- ဘိက္ခုဟိ ဓမ္မေ ကတိတေ မနုဿာ စိဝရံ အဒံသု။
- ရဟန်းတို့သည် တရားကို ဟောပြောပြီးသည်ရှိသော် လူတို့သည် သင်္ကန်းကို ပေးလှူကြပြီ။
- ဩသဓာလယေ ကာရိတေ ဝဇ္ဇော တိကိစ္ဆတိ။
- ဆေးပေးခန်းကို ပြုလုပ်ပြီးသော် ဆေးဆရာသည် ဆေးကု၏။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ပုစ္ဆာဝါကျများ

အမေးပုစ္ဆာဝါကျများကို လေးမျိုးလေးနည်းရေးစီနိုင်၏။

၁။ 'ကော ၊ ကာ ၊ ကိ' စသော ပုစ္ဆာနာမ်စားများဖြင့် အမေးဝါကျပြုလုပ်နိုင်သည်။

ပြယုဂ် -

ကော တုမှာကံ အာစရိယော ဟောတိ။

သင်တို့၏ ဆရာ မည်သူ ဖြစ်သနည်း။

ကော ဂါမံ ဂစ္ဆတိ။

ဘယ်သူ ရွာသို့ သွားသနည်း။

ကော ပုရိသော ပညံ ဥဂ္ဂဏှာတိ။

အဘယ်ယောက်ျားသည် ပညာကို သင်ယူသနည်း။

ကာ ဘတ္တံ ပစိဿတိ။

အဘယ်သူမသည် ထမင်းကို ချက်မည်နည်း။

ကာ ကညာ ဖလံ ခါဒကိ။

အဘယ်မိန်းကလေးသည် သစ်သီးကို စားသနည်း။

ကိံ ကမ္မံ ကရိဿသိ။

(သင်) အဘယ်အလုပ်ကို လုပ်မည်နည်း။

၂။ 'ကတ္တ ၊ ကုဟိံ ၊ ကဒါ ၊ ကဟံ' အစရှိသော ပုစ္ဆာအဗျယပုဒ်များဖြင့် အမေးဝါကျပြုလုပ်နိုင်သည်။

ပြယုဂ် -

ကတ္တ တေ ဝသန္တိ။

သူတို့ အဘယ်မှာ နေကြသနည်း။

ကုတော အာဂစ္ဆသိ။

(သင်)ဘယ်က လာသနည်း။

ကတ္တ သော ဝသသိ။

သူ ဘယ်မှာ နေသနည်း။

ကဒါ တုမေ သယိဿထ။

သင်တို့ ဘယ်အခါ လဲလျောင်းကြမည်နည်း။

ကထံ ကမ္မံ ကရိဿာမ။

အဘယ်သို့လျှင် အလုပ်ကို (ငါတို့) လုပ်ကြမည်နည်း။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ပုစ္ဆာအဗျယပုဒ်များ

ကတ္ထ/ကဟံ	=	အဘယ်မှာနည်း
ကထံ	=	အဘယ်သို့နည်း
ကုတော	=	အဘယ်မှနည်း
ကုဟံ/ကုဟိ	=	အဘယ်မှာနည်း
ကဒါ	=	အဘယ်အခါနည်း
ကိ	=	အဘယ်ကြောင့်နည်း

၃။ ပဓာနကြိယာကို ဝါကျ၏ရှေ့ဆုံး၌ ထားခြင်းဖြင့်လည်း အမေးဝါကျပြုလုပ်နိုင်သည်။
ပြယုဂ် -

- အတ္ထိ ဂေဟေ တဝ ပိတာ။
- အိမ်၌ သင်၏ ဖခင်သည် ရှိသလော။
- ဟောတိ သာ သုန္ဒရီ။
- သူမသည် လှပါသလား။
- ဂစ္ဆိ ပုတ္တော။
- သား သွားပြီလား။
- တုဿသိ တံ။
- သင် ကျေနပ်သလား။

၄။ “အပိ ၊ နု ၊ နုခေါ ၊ အပိနုခေါ” နိပါတ်ပုဒ်တို့ကို သုံးခြင်းဖြင့် အမေးဝါကျပြုလုပ်နိုင်သည်။
ယင်းတို့တွင် “နု နှင့် နုခေါ” ပုဒ်တို့ကို ဝါကျ၏အစတွင် မထားရချေ။

ပြယုဂ် -

- ၁။ အပိ သော မမ ဂေဟံ အာဂစ္ဆိဿတိ။
- ၂။ သော နု မမ ဂေဟံ အာဂစ္ဆိဿတိ။
- ၃။ သောနုခေါ မမ ဂေဟံ အာဂစ္ဆိဿတိ။
- ၄။ အပိနုခေါ သော မမ ဂေဟံ အာဂစ္ဆိဿတိ။
- = သူ ကျွန်ုပ်၏ အိမ်သို့ လာမည်လား။

ပါဠိဘာသာက မြန်မာဘာသာအား ကျေးဇူးပြုပုံ (နိဂ္ဂန္ထီနည်းများ)

ပါဠိဘာသာသည် အင်ဒို-ဥရောပဘာသာစကားမျိုးရိုး (Indo - European family of Languages) ၏ မျိုးကွဲဖြစ်သော အင်ဒိုဣရောနိယန်၏ (Indic) အနွယ်ဝင်ဘာသာစကား ဖြစ်ပေသည်။ အိန္ဒိယရှေးဟောင်း ဘာသာစကား သမိုင်းကို ရှေးဟောင်းအင်ဒိုအာရိယန် အလယ်အင်ဒိုအာရိယန်နှင့် ခေတ်သစ်အင်ဒိုအာရိယန် ဟူ၍ ခေတ်သုံးမျိုး ခွဲခြားထားရာတွင် ပါဠိသည် ဘီစီခြောက်ရာစုမှ အေဒီ ၁၀၀၀ခန့်အတွင်းဖြစ်သော အလယ်အင်ဒိုအာရိယန်နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ပါဠိဘာသာ၌ အက္ခရာ(၄၁)လုံးရှိရာ ယင်းတို့မှာ သရ(၈)လုံး နှင့် ဗျည်း(၃၃)လုံးရှိသည်။ အစဉ်အလာ သဒ္ဒါဆရာများ၏ အလိုအားဖြင့် ပါဠိဘာသာ၌ ပုဒ်လေးပါး (စတ္တာရိ-ပဒါနိ)ရှိရာ ယင်းတို့မှာ နာမ်၊ အာချာတ် (ကြိယာ)၊ ဥပသာရနှင့် နိပါတ်ပုဒ်တို့ဖြစ်သည်။ ပါဠိသည် သက္ကတ ဘာသာနှင့် သားချင်းတော်သည်နှင့်အညီ ဝိဘတ်သွယ်ရုပ်ပြောင်းဘာသာ (Inflectional Language) အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤဘာသာ၌ နာမ်ဝိဘတ်သွယ်ခြင်း၊ ကြိယာဝိဘတ်သွယ်ခြင်းတို့ များပြား လှ၏။

နာမ်ဝိဘတ်သွယ်ခြင်း၌ သရဆုံး နာမ်ဝိဘတ်သွယ်ခြင်းနှင့် ဗျည်းဆုံးနာမ်ဝိဘတ်သွယ်ခြင်းဟု နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဝုဇ်(ဝစန)ခေါ် ကိန်းအားဖြင့် ဧကဝုဇ်နှင့် ဗဟုဝုဇ်ဟု နှစ်ပါးရှိသည်။ ကာရကအားဖြင့်မူ ကတ္တာ စသော ခြောက်ပါးရှိ၍ ဝိဘတ်အနေနှင့်မူ ခြောက်/ခုနစ်ပါးရှိသည်။ သို့သော် သာမိနှင့် သမ္ပဒါန ကာရက တို့သည် စည်းမျဉ်းတစ်ရပ်အနေဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကရဏနှင့် အပါဒါနတို့သည် ရံခါလည်းကောင်း ရော၍ နေကြသည်။ နာမ်စားများနှင့် နာမ်ဝိသေသနတို့ကိုလည်း နာမ်ဝိဘတ်များ သွယ်ပေးရသည်။

ကြိယာဝိဘတ်သွယ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ကား ကြိယာခုနစ်ဝိုက်ကို အခြေခံ၍ ခွဲခြားထားသည်။ ဓာတ်သို့ ဝိုက်ပစ္စည်းဆက်ရာ၌ ရံခါပြောင်းလဲခြင်းမရှိဘဲ ရံခါ ပြောင်းလဲခြင်းရှိသည်။ ပြောင်းလဲခြင်းဟူရာ၌ ဓာတ်၏သရသော်လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ဆုံးဗျည်းနှင့် ဝိုက်ပစ္စည်းတို့၏ အစဗျည်းတို့သော်လည်းကောင်း ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်သည်။ ဓာတ်၏ သရပြောင်းလဲခြင်းသည် ဂုဏ်မြောက်ခြင်းဖြစ်တတ်၍ ဗျည်းနှစ်ခုပြောင်း ခြင်းသည် သဒ္ဒါသရုပ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်။ အချို့ဓာတ်တို့သည် ဒွေဘာဝပြုခြင်းဖြင့် ကြိယာတည်ပုဒ်ရနိုင်သည်။ ရံခါထူးခြားဖောက်ပြန်၍ ဖြစ်သောကြိယာတည်ပုဒ်များကိုလည်း တွေ့ရှိရ၏။

ပါဠိဘာသာ၌ ကြိယာဝိဘတ်တို့သည် ပရဿပဒနှင့် အတ္တနောပဒဟု နှစ်မျိုးရှိကြောင်း သဒ္ဒါဆရာ များက ဖော်ပြကြ၏။ သို့သော် ထိုနှစ်မျိုးကို သက္ကတဘာသာ၌ကဲ့သို့ ကျပ်တည်းစွာ လိုက်နာခြင်းမရှိ။ ထိုနှစ်မျိုး အနက် ပရဿပဒကို ပို၍အသုံးများသည်။ ပါဠိဘာသာမှာ ကာလလေးမျိုးရှိရာ ယင်းတို့မှာ ပစ္စုပ္ပန် (ဝတ္တမာန်)၊ အနာဂတ် (ဘဝိဿန္တိ)၊ အတိတ်(အဇ္ဇတနိ)နှင့် ဟိယုတ္တနိတို့ဖြစ်သည်။ နယတို့မှာ သုံးပါးရှိ၍ ယင်းတို့မှာ အာဏတ္တိ (ခေါ်) ပဉ္စမိ၊ သတ္တမိနှင့် ကာလာတိပတ္တိတို့ဖြစ်သည်။

ပါဠိဘာသာ၌ ဓာတ်တို့သည် ဝိုက်ပစ္စည်းအပြောင်းအလဲ ဖြစ်တတ်ရာ ဝိုက်ပစ္စည်းပြောင်းသည်နှင့် ကြိယာတည် ပုဒ်(သို့မဟုတ်) အဓိပ္ပာယ်မှာလည်း ကွဲပြားသည်။ ရိုးရိုးကြိယာတည်ပုဒ်များအပြင် ကာရိုက်ကြိယာတည်ပုဒ်များ၊

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

တုမိစ္ဆတ္တကြိယာတည်ပုဒ်၊ အတိသယတ္ထခေါ် အဓိပ္ပါယ်လေးနက်စေသော ကြိယာတည်ပုဒ်များ၊ ကမ္မဘာဝ ကြိယာတည်ပုဒ်များ၊ နာမကြိယာတည်ပုဒ်များနှင့် ပုဗ္ဗကာလကြိယာစသည်ဖြင့် ပုံစံအမျိုးမျိုးရှိသေးသည်။

မြန်မာဘာသာ စကားသည်မူကား တရုတ်-တိဗက် (Cino-Tibetan) ဘာသာစကား မျိုးရိုး၏ အခွဲဖြစ်သော တိဗက်-မြန်မာ (Tibeto-Burman) မျိုးခွဲတွင် ပါဝင်၏။ ဗန္ဓနဗေဒ (Morphology) အားဖြင့် သော် မြန်မာဘာသာသည် ဧကဝဏ္ဏဘာသာစကား ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤဘာသာစကား၌ ပူးတွဲဘာသာ စကား၏ သဘောလက္ခဏာများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ မြန်မာဘာသာစကားသည် အပြောဘာသာစကားမျှ မဟုတ်။ အရေးဘာသာစကားလည်းဖြစ်ရာ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော အစောဆုံးအရေးအသား တစ်ခုမှာ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာလာ မြန်မာမူပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားသည် အရေးဘာ သာစကားအဖြစ် (၁၂)ရာစုအစောပိုင်းအစလောက်ကပင် စတင်သည်ဟု ဆိုနိုင်၏။ ထိုသို့ရေးသားရာ၌ မြန်မာတို့သည် မွန်တို့၏ အက္ခရာအရေးအသားကိုပင် ယူငင်၍ မြန်မာပင်ကို အသံများနှင့် ညှိကာ ပိုသည်ကို ပယ်ခြင်း၊ လိုသည်ကိုဖြည့်ခြင်း စသည်ဖြင့် စိစစ်၍ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ မြန်မာဘာသာ၌ ဗျည်းတို့၏အရေအတွက် မှာ ပါဠိ၌လာရှိသော် အရေအတွက်အတိုင်း (၃၃)လုံးဖြစ်သော်လည်း နောက်ဆုံးအလုံးမှာ ပါဠိမှာကဲ့သို့ အံ (့)မဟုတ်ပဲ “အ”ဖြစ်ခြင်းမှာ ထူးခြားသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အ သည် သာမန်အားဖြင့် သရ ပင်ဖြစ်သော်လည်း စာလုံးပေါင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဗျည်းစာရင်းထဲသို့ ထည့်သွင်းထားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကျန်သောဗျည်းများမှာလည်း အရေးအသားမှာသာလျှင် အသုံးပြုသော ဗျည်းများဖြစ်သည်။ အထူး သဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ ပါဠိဘာသာမှ မွေးစားထားသော ဝေါဟာရများကို ရေးသားရာ၌ အသုံးပြုသည်။ သို့သော် ယင်းတို့အနက် တတိယအက္ခရာနှင့် စတုတ္ထအက္ခရာများကို ကွဲပြားအောင် မရွတ်သောကြောင့် အသံအနေဖြင့် ကားဝဂ်ငါးခုရှိ စတုတ္ထအက္ခရာတို့သည် တတိယအက္ခရာများနှင့် ရောနှော နေသည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဇ (ဋဝဂ်) ဗျည်းများနှင့် ဒန္တဇ(တဝဂ်)ဗျည်းများတို့၏ အသံထွက်များမှာ ကွဲပြားမှုမရှိချေ။ အလားတူပင် လငယ်နှင့် ဋ ကြီးတို့သည်လည်း အသံထွက်ချင်း တူညီကြသည်။ ရကောက်ကို ယ ပက်လက်သံ ဖြင့် အရွတ်အဖတ်များ၍ ပါဠိမှာလာသော ဝေါဟာရအချို့ကို ရွတ်ဖတ်ရာတွင်သာ လျှာလိပ်သံဖြင့် အသုံးပြုတတ် ကြသည်။ သရအနေဖြင့်ကား မြန်မာဘာသာ၌ အ မှ အား အထိ ၁၂လုံးရှိသည် ဟု ဆိုသော်လည်း ထို(၁၂)လုံးမှ အပဖြစ်သော အသံများစွာတို့ကို ပေါင်းစပ်ရယူနိုင်လေရာ သရသံများစွာ တိုးပွားလာသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အများအားဖြင့် ဝါစင်္ဂီရစ်ပါးကို ဖော်ပြသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် နာမ်၊ ကြိယာနှင့် ပစ္စည်းဟူသော ဝါစင်္ဂီသုံးပါးသာရှိသည်ဟူ၍ ခေတ်ပညာရှင်တို့က မှတ်ယူကြသည်။ ယင်းနှစ်ပါး ကို ပစ္စည်းများနှင့် တွဲဖက်ကာ အသုံးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဆို၏။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာ၌ ပါဠိဘာသာမှာကဲ့သို့ ရှေ့ဆက်(ဥပသာရ)ပုဒ်သည်လည်းကောင်း၊ နိပါတ်ပုဒ်သည်လည်းကောင်း သီးခြားမရှိဟုဆိုစရာရှိသည်။ မြန်မာ ဘာသာ၌ နာမ်များသည် သဘာဝလိင်များဖြင့်သာရှိ၍ ပြောဆိုရေးသားရာ၌ ထိုလိင်များအတွက် ပါဠိမှာကဲ့သို့ ဂရုပြုရခြင်းမျိုး မရှိချေ။ ဝစနအားဖြင့်မူ ပါဠိမှာကဲ့သို့ ဧကဝဂ်၊ ဗဟုဝဂ်ဟု ရှိသော်လည်း ယင်းတို့အတွက် ကြိယာ ကို သတ်သတ်မှတ်မှတ် အသုံးပြုခြင်းကို ရံခါမတွေ့ရချေ။ မြန်မာဘာသာ၌ ကာလနှင့်နယတို့မှာ ပါဠိသဒ္ဒါ အတိုင်းဖြစ်စေ အင်္ဂလိပ်သဒ္ဒါအတိုင်းဖြစ်စေ တွေ့ရှိရ၏။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

မြန်မာတို့သည် ပါဠိဘာသာနှင့် ထိတွေ့ပြီးသည့်နောက် မိမိတို့၏ ဘာသာစကားအတွက် အများဆုံး ဆောင်ရွက်ပုံကို ဝေါဟာရအရာတွင် ပဓာနအားဖြင့် တွေ့ရှိရပေသည်။ ပါဠိဝေါဟာရများကို မြန်မာဘာသာ စကားအတွက် အကျိုးရှိအောင် အသုံးပြုရာတွင် နည်းအမျိုးမျိုးရှိရာ ယင်းတို့မှာ (က) မြန်မာဘာသာပြန်ဆို၍ ယူခြင်းနှင့် (၂) ဘာသာမပြန်ဆိုပဲယူခြင်း ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုရာ၌ တွေ့ရှိရသော စာလုံးအရေအတွက်သည် မများလှချေ။ ယင်းတို့မှာ မုခသတ္တိပ္ပဟာရ = နှုတ်လှဲထိုးခြင်း၊ သရီရဝလ္လ = ကိုယ်လက်သုတ်သင်ခြင်း၊ ကမ္မက္ခယ = ကံကုန်ခြင်း၊ နဂရသောဘိနီ = ပြည့်တန်ဆာ၊ ကုလ ပုတ္တ = အမျိုးသား၊ ကုလဓိတာ = အမျိုးသမီး စသော ဝေါဟာရများ ဖြစ်သည်။

ဘာသာမပြန်ဆိုပဲ ယူငင်သော ပါဠိမွေးစားစကားလုံးများမှာကား အလွန်များလှပေသည်။ ထိုစကား လုံးများကိုလည်း (၁) ပါဠိပုဒ်အတိုင်း တိုက်ရိုက်ယူငင်သော စကားလုံးများနှင့် (၂) မြန်မာမူပြု၍ ဝါကျ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ ယူငင်သောစကားလုံးများဟူ၍ နှစ်မျိုးပိုင်းခြားနိုင်ပြန်သည်။ တိုက်ရိုက်ယူသော စကားလုံးများတွင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ကာလာ၊ ခဏ၊ ဓန၊ နိစ္စ၊ ပကတိ၊ ဥပမာ၊ ဟာသ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ နာယက၊ သဘာပတိ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၁။ **ဩသာနဒီပနည်း**

မြန်မာမူပြု၍ ယူငင်ရာ၌ အကျဉ်းမချုံးပဲယူခြင်းနှင့် အကျဉ်းချုံး၍ ယူခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ အကျဉ်း မချုံးပဲ မြန်မာမူပြုရာ၌ ဝေါဟာရ၏ အဆုံးသရအတိုကို ဒီပပြုခြင်း (ရှည်ပေးခြင်း)ဖြင့်ယူသော စကားလုံးတို့ကို အခြားနည်းများဖြင့် ယူသောစကားလုံးများထက် အလွန်ပိုမိုများပြားစွာ တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းသို့ မြန်မာမူ ပြုခြင်းကို **ဩသာနဒီပနည်း**ဟုဆိုရာ၏။

ပုံစံများမှာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
သစ္စ	သစ္စာ
အင်္ဂီ	အင်္ဂါ
မင်္ဂလ	မင်္ဂလာ
ရတန	ရတနာ
ခန္တိ	ခန္တိ
ကုဋိ	ကုဋိ
တိထိ	တိထိ
အဉ္ဇလိ	အဉ္ဇလီ

စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဤ၌အများဆုံးတွေ့ရသည်မှာ (အ-သရဆုံး) အကာရန္တဝေါဟာရများဖြစ်၍ အနည်းငယ် တို့သည် (ဣ-သရဆုံး) ဣကာရန္တဝေါဟာရများ ဖြစ်သည်။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

၂။ အာဒိဒိဗနည်း

ပါဠိဝေါဟာရများရှိ ရှေ့(အစ)သရတို့ကို ဒိဗပြခြင်းနည်းဖြင့် မြန်မာမှုပြုထားသော ဝေါဟာရများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနည်းငယ်မျှသားတွေရှိရ၏။ ယင်းနည်းကို အာဒိဒိဗနည်းဟူ၍ ဆိုရ၏။

ပုံစံများမှာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
တုလာ	တူ
သုရာ	သူရာ
ဓုဝံ	ဓူဝံ
ဓုတင်္ဂီ	ဓူတင်

စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၃။ ဝိပရိယာယနည်း

ဝေါဟာရအတွင်းရှိ အက္ခရာနေရာချင်း ဖလှယ်သော ဝိပရိယာနည်းဖြင့်လည်း အကျဉ်းမချုံးပဲ မြန်မာမှုပြုတတ်သည်။ ယင်းသို့ပြုပုံများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သာဓကများမှာ -

ပုံစံများမှာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
သံသာရ	သံသရာ
ပရိက္ခာရ	ပရိက္ခရာ
ဥပါသကာ	ဥပသကာ
ဝဇိရ	ဝရဇိန်
အနမတဂ္ဂ	အနတဂ္ဂမ

တို့ဖြစ်လေသည်။

၄။ ဩသာနဂုဏနည်း

အကျဉ်းမချုံးပဲ မြန်မာမှုပြုသော နောက်တစ်နည်းမှာ ဂုဏပြုသောနည်းဖြစ်၏။ ဤနေရာ၌ ဂုဏဟူသည် ဣ ၊ ဤ သရမှ * သရသို့ သာမက အောက်မြစ်သံ အေ နှင့် ဝိသဇ္ဇနီသံ အေး ဟူသော အသံတို့လည်း အကျုံးဝင်သည်။ သာဓကများမှာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
စုတိ	စုတေ
ပကတိ	ပကတေ
ဂဝံပတိ	ဂဝံပတေ

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ကဝိ	ကဝေ
ကောဋီ	ကုဋေ
ပဋိသန္ဓိ	ပဋိသန္ဓေ
ဌာနီ	ဌာနေ
သာလိ	သလေး
စက္ကဝတ္တိ	စကြဝတေး
ဂုဏီ	ဂုဏေး

တို့ဖြစ်၏။

၅။ **ဩသာနလောပနည်း**

အကျဉ်းချုံး၍ မြန်မာမူပြုသောနည်းတို့သည် အကျဉ်းမချုံးပဲ မြန်မာမူပြုသောနည်းများထက် ပိုမို များပြားသည့်အပြင် အချို့နည်းများမှာ အလွန်အသုံးတွင်ကျယ်သော နည်းများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့အနက် အများဆုံးတွေ့ရသောနည်းမှာ ဝေါဟာရ၏ အဆုံးသရကို ချေခြင်းဟူသော ဩသာနလောပ နည်းဖြစ်သည်။

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
ကုမုဒ	ကုမုဒိ (ကြာဖြူ)
ကလိယုဂ	ကလိယုဂ် (ကပ်ဆိုး)
သမာသ	သမာသ်
ဇောတိရသ	ဇောတိရသ်
ဥပဇ္ဈာယ	ဥပဇ္ဈာယ်
ပရိယာယ	ပရိယာယ်
အန္တရာယ	အန္တရာယ်
အဓိပ္ပါယ	အဓိပ္ပါယ်
ဝိမာန	ဝိမာန်
သန္နိဋ္ဌာန	သန္နိဋ္ဌာန်
အပါဒါန	အပါဒါန်
ဓာတု	ဓာတ်
ကထိန	ကထိန်

စသည့်တို့ဖြစ်သည်။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ယင်းသို့ အဆုံးသရ ကျရာတွင် အဆုံးဗျည်းသည် 'နိ'ဗျည်းဖြစ်ပါမူကား ဝိသဇ္ဇနီသံ(-း)တို့လည်း ပြောင်း တတ်၏။ ဥပမာ -

ဂဏန	ဂဏနိး
နိဒါန	နိဒါနိး
ဥဒါန	ဥဒါနိး
ပဌာန	ပဌာနိး
ကမ္မဋ္ဌာန	ကမ္မဋ္ဌာနိး
အာဝဇ္ဇန	အာဝဇ္ဇနိး
ဒါန	ဒါနိး

စသည်တို့ဖြစ်၏။

ရံခါအဆုံးဗျည်း 'နိ'သည် 'ဥ'သို့ ပြောင်းတတ်၏။ ဥပမာ -

ဥယျာန	ဥယျာဥ်
ဘောဇန	ဘောဇဥ်
ပုထုဇန	ပုထုဇဥ်
သံယောဇန	သံယောဇဥ်

စသည်တို့ဖြစ်၏။

အချို့ဝေါဟာရတို့သည် အဆုံးသရမျှသာမက အဆုံးဝဏ္ဏ (ဗျည်းနှင့်သရတို့၏အပေါင်း)တစ်ရပ်လုံး ကျေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းသို့ ကျေသောဝဏ္ဏများသည် “ရ”ဖြစ်တတ်လေသည်။ သာဓကများမှာ -

ဥပစာရ	ဥပစာ
ကန္တာရ	ကန္တာ
ဗျာပါရ	ဗျာပါ
သာမဏေရ	သာမဏေ
အလင်္ကာရ	အလင်္ကာ
ဗျူစာရ	ဗျူစာ
သီဟစာရ	သီဟစာ
ဥပဒေသ	ဥပဒေ
ဥပမာန	ဥပမာ

စသည်တို့ဖြစ်၏။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ရံခါအဆုံးဝဏ္ဏတို့သည် သံယုဂ်(ဗျည်းဆင့်)ဖြစ်တတ်ကြရာ ဝဏ္ဏကျေသောအခါ အသတ်ဗျည်း ကျန်ရစ်သည်။ ယင်းတို့မှာ -

ဝတ္တ	ဝတ်
ဝဋ္ဋ	ဝဋ်
ဒဏ္ဍ	ဒဏ်
ကာရန္တ	ကာရံ
စက္က	စက်
ဝိဘတ္တိ	ဝိဘတ်
သမာပတ္တိ	သမာပတ်

တို့ဖြစ်ကြလေ၏။

အကယ်၍ အဆုံးဝဏ္ဏကျေပြီးနောက် “မ်” ဗျည်းကျန်ရှိသော် ထို “မ်” သည် (-) သို့ ပြောင်းတတ်ပေသည်။

ကမ္မ	ကံ
လောကဓမ္မ	လောကဓံ
ကုမ္ဘ	ကုံ

စသည်တို့ဖြစ်၏။

အဆုံးဝဏ္ဏကျေပြီးနောက် ကျန်သောအဆုံးဗျည်းသည် “နံ” ဗျည်းဖြစ်ပါမူကား ဝိသစ္စနီ(း)သံသို့ ပြောင်းတတ်သည်။

ဆန္တ	ဆန်း
စန္ဒ	စန်း

တို့ဖြစ်ကြ၏။

၆။ ဝိကာရနည်း

အချို့ဝေါဟာရများသည် အဆုံးသရကျေသောအခါဖြစ်စေ၊ အဆုံးဝဏ္ဏကျေသောအခါဖြစ်စေ ကျန်သောဗျည်း၏ ရှေ့ရှိသရသည် အခြားသရတစ်ခုခုသို့ ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲတတ်လေသည်။ ဤသို့ ပြောင်းလဲနည်းမျိုးကို ဝိကာရနည်းဟူ၍ ခေါ်နိုင်စရာရှိပါသည်။ ဥပမာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
ယမက	ယမိုက်
ပဒ	ပိုင်၊ ပုဒ်
ဣရိယပထ	ဣရိယာပုတ်

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ပဏ္ဍက	ပဏ္ဍုက်
ရက္ခသ	ရက္ခိသ်
လေဏ	လိုဏ်
ဂဏ	ဂိုဏ်း
ကုသလ	ကုသိုလ်
ဗလ	ဗိုလ်
နဂရ	နဂိုရ်
ဓရ	ဓိုရ်

စသည်တို့ဖြစ်၏။

၇။ ဝိပရိတနည်း

အချို့ဝေါဟာရများသည် အသံ၏တန်ဖိုးလျော့ခြင်းဖြင့်လည်း ကျဉ်းသွားတတ်ရာ ထိုနည်းကို ဝိပရိတနည်းဟုဆိုရာ၏။ ဝိပရိတနည်း၌ တွေ့ရှိရသော ပြောင်းလဲမှုအစဉ်မှာ အာဝိ၊ အဝ > အဝံ > အြ > ဥ / ဦ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ ဥပမာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
သိန္ဒဝ	သိန္ဒော
သဘာဝ	သဘော
ဒွေဘာဝ	ဒွေဘော်
ကောဇဝ	ကော်ဇော
ကောဠိ	ကုဠေ
တောရဏ	တုရိဏ်

စသည်တို့ဖြစ်၏။

ဤသို့ဖြစ်နည်းမျိုးကို အဆုံးသရကျေသော ဝေါဟာရများ၌လည်း တွေ့ရှိနိုင်ရာ အြ > ဥ ၊ ဧ > ဣ တို့သို့ ပြောင်းလဲတတ်သည်။ ဥပမာ -

ဟေတု	ဟိတ်
သံခေပ	သံခိပ်
အဘိသေက	(အ)ဘိသိက်
နာဂသေန	နာဂသိန်
ဥပေါသထ	ဥပုသ်
စောဒနာ	စုဒ်
ဥဏ္ဍလောမ	ဥဏ္ဍလုံ

တို့ဖြစ်ကြသည်။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

၈။ မဇ္ဈေလောပနည်း

အချို့ပါဠိဝေါဟာရများကို အလယ်ဝဏ္ဏကို ချေခြင်းဖြင့်လည်း အတိုချုံး၍ မြန်မာမှုပြုတတ်သည်။ ပုံစံအားဖြင့် -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
ဒါယက	ဒကာ
သံဃရာဇ	သင်္ဂီဇာ
မဟာထေရ	မထေရ်

စသည်တို့ဖြစ်၏။

၉။ ဥဘယလောပနည်း

ရံခါမူကား ဝေါဟာရ၏ ရှေ့ဆုံးသရနှင့် နောက်ဆုံးသရ နှစ်ပါးစလုံး ချေသည်လည်းရှိသည်။ ထိုနည်းကို ဥဘယလောပနည်းဟူ၍ ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
အဓိဋ္ဌာန	ဇိဋ္ဌာန်
အဘိသေက	ဘိသိက်
အဓိမာသ	ဓိမာသ်
အရဟန္တ	ရဟန်း

တို့ဖြစ်၏။

၁၀။ ဒွေဘော်ပြုခြင်းနည်း

မြန်မာတို့သည် ပါဠိဝေါဟာရတို့ကို ရွတ်ဖတ်ရာ၌ အလယ်ဗျည်းအချို့ကို သံယုဂ်သံဖြင့် ရွတ်ဖတ် သော အလေ့ရှိသည်။ ဥပမာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
အဘိဓာန	အဘိဋ္ဌါန်
တုသိတာ	တုသိတာ
သုသာန	သုသာန်

စသည်ဖြင့် သံယုဂ်သံဖြင့် ရွတ်ဖတ်လေ့ရှိသည်။ သို့သော် ဤဝေါဟာရများကို ရွတ်ဖတ်ရာ၌ အသံမျှသာရှိ၍ အရေးကား မရှိချေ။ အချို့ ဝေါဟာရများမှာမူကား အသံပါမက အရေးပါပြောင်းလဲသည်။ သာဓကမှာ -

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
သုဓာ	သုခ္ခါ
ကုမာရီ	ကုမ္မာရီ
ကုသိနာရာ	ကုသိန္နာရုံ
ပဒုမ	ပဒုမ္မာ

စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ မူလဗျည်းတစ်လုံးမှ နှစ်လုံးဖြစ်လာခြင်းကို ခွေးဘော်ပြုခြင်းနည်းဟု ဆိုရာ၏။

၁၁။ ဧကဘာဝနည်း

ပါဠိဝေါဟာရ၌ မူလက သံယုဂ်ဗျည်းနှင့် ရှိနေသည်တို့ကို ဗျည်းတစ်လုံးတည်းဖြင့်သာ ရှိသည့်အလား ရွတ်ဖတ်ရေးသား သောနည်းသည် ဧကဘာဝနည်း ဖြစ်၏။ ပုံစံမှာ -

<u>ပါဠိ</u>	<u>မြန်မာ</u>
ဝဿ	(မိုးလေ)ဝသ
ဝဿန္တ	ဝသန်
တပဿီ	တပသီ
ဗဟုသုတ	ဗဟုသုက
သမ္မုတိ	သမုတ် (သမိုက်)
စတုဒ္ဒိသာ	စတုဒီသာ

စသည်တို့ဖြစ်ကြလေသည်။

ပါဠိစာပေ

(၁) ဂါထာ

(က) ဇလောကနိတိ ဂါထာ၂၀

- ၄။ သိပ္ပါ သမံ ခနံ နတ္ထိံ ၊ သိပ္ပံ စောရာ န ဂဏှန္တိ။
ဣဓ လောကေ သိပ္ပံ မိတ္တံ ၊ ပရလောကေ သုခါဝဟံ။ ။
- ၅။ အပ္ပကံ နာတိမညေယျ ၊ စိတ္တေ သုတံ နိဓာပယေ။
ဝမ္ဘိကောဒကဗိန္နုဝံ ၊ စိရေန ပရိပ္ပုရတိ။ ။
- ၆။ ခုဒ္ဒေါတိ နာတိမညေယျ ၊ ဝိဇ္ဇံ ဝါ သိပ္ပံမထ ဝါ။
ကေမ္ဘိ ပရိယောဒါတံ ၊ ဇိဝိတကပ္ပကာရဏံ။ ။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

(ခ) ဓမ္မပဒ ဂါထာ ၂၀

- ၁။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂီမာ ဓမ္မာ ၊ မနောသေဋ္ဌော မနောမယာ။
မနံသာ စေ ပဒုဋ္ဌေန ၊ ဘာသတိ ဝါ ကရောတိ ဝါ။
တကော နံ ဒုက္ခမန္တေတိ ၊ စက္ကံဝ ဝဟတော ပဒံ။ ။
- ၅။ န ဟိ ဝေရေန ဝေရာနိ ၊ သမ္ပန္နိစ ကုဒါစနံ။
အဝေရေန စ သမ္ပန္နိ ၊ ဧသ ဓမ္မော သနန္တနော။ ။
- ၂၁။ အပ္ပမာဒေါ အမတပဒံ ၊ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံ။
အပ္ပမတ္တာ န မိယန္တိ ၊ ယေ ပမတ္တာ ယထာ မတာ။ ။

စုဋ္ဌာပိယ

- ၁။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရဿ ဘိက္ခုနော ဘဂန္နာလာဗာဓော ဟောတိ၊ အာကာသဂေါတ္တော ဝေဇ္ဇော သတ္တကမ္ပံ ကရောတိ။ အဒ္ဓဿ ခေါ အာကာသဂေါတ္တော ဝေဇ္ဇော ဘဂဝန္တံ ဒုရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ၊ ဒိသ္မာန ဘဂဝန္တံ ဧတဝေါစ “အာဂစ္ဆတု ဘဝံ ဂေါတမော ဣမသာ ဘိက္ခုနော ဝစ္စမဂ္ဂံ ပဿတု၊ သေယျထာပိ ဂေါဓာမုခ”န္တိ။
- ၂။ ဇီဝကော ကောမာရဘာဇော တံ ပသတံ သပ္ပိ နာနာဘေ သဇ္ဇေဟိ နိပ္ပစိတွာ သေဋ္ဌိဘရိယံ မဉ္ဇကော ဥတ္တာနံ နိပါတေတွာ နတ္ထုတော အဒါသိ အထ ခေါ တံ သပ္ပိ နတ္ထုတော ဒိန္နံ မုခတော ဥဂ္ဂန္တိ။ အထ ခေါ သေဋ္ဌိဘရိယာ ပဋိဂ္ဂဟေ နိဋ္ဌာဘိတွာ ဒါသိ အာဏာပေသိ။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

ဒါကျတညဉ်ဆောက်ပုံလေ့ကျင့်ခန်းများ

အောက်ပါတို့ကို မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုပါ

- (၁) တွံ ဘိက္ခုနော ဝါတဗျာဒိံ စိကံတ္ထဟိ။
- (၂) ပရီနော ယေဘုယျေန စန္ဒန္တာဝ ဓဟာန္တိ။
- (၃) ကဖရောဂိနော ဥစ္ဆူရသံ ဒါတုံ နဝဋ္ဋတိ။
- (၄) ကောစိပုဂ္ဂလော မစ္စုနာ သကီရန္တော နာမ နတ္ထိ။
- (၅) သိန္နုနော ဝိသေသန နဒိယော သမိပေ ရဟန္တိ။
- (၆) သတ္ထုနော အနုသာသနံ သုဏန္တဿ သိဿဿ ဒုက္ခံနာမ န ဘဝေယျ။
- (၇) ပုတ္တာ ပိတုဿ စရဏေန သဒိသာ ဟောန္တိ။
- (၈) မေ ဘာတု ဝိသေသတော ရညာ ဝလ္လဘော ဟောတိ။
- (၉) ဘော ဗာလက တွံ ပိတုဿ ဒါယာဒေါ ဟောတိ။
- (၁၀) ယုဝါ ကညံ ပိယိတွာန မေရုံ ဂဟေတုံ သက္ကောမိကိ ဝဒတိ။

အောက်ပါတို့ကို ပါဠိဘာသာ ပြန်ဆိုပါ

- (၁) ရဟန်းတို့သည် ဆွမ်းအလို့ငှာ ရွာသို့ဝင်ကြကုန်၏။
- (၂) ဆွံ့အသူသည် ရံခါ ရောဂါကြောင့်လည်း ဖြစ်တတ်၏။
- (၃) ကြံရည်သည် သိန်ဒုဂုဏ်ရှိ၍ သလိပ်ကို ပွားစေ၏။
- (၄) လောက၌ သေမင်းမှ မကြောက်သူသည် မရှိ။
- (၅) အချို့သောဆရာများသည် ကြောင်ပန်းပင်၏ အသီးကိုလည်း ဆေးအဖြစ်သုံးကြ၏။
- (၆) ယခုခေတ်လူငယ်များသည် ဆရာ၏ အဆုံးအမကို မနာခံကြကုန်။
- (၇) အနာ၏ အကြောင်းရင်းကို မသိဘဲ ဆေးကုသခြင်းဖြင့် ရောဂါအမြစ်မပြတ်နိုင်ပါ။
- (၈) လနေတို့သည်လည်းကောင်း၊ ကြယ်တာရာတို့သည်လည်းကောင်း မြင်းမိုရ်တောင်ကို ဝန်းရံ၍ တည်ကြကုန်၏။

ပါဠိ သက္ကတဌာန (ဒုတိယနှစ်)

အောက်ပါတို့ကို ပါဠိဘာသာ ပြန်ဆိုပါ

- (၁) ကျွန်ုပ်သည် အလုံးစုံကို သိတော်မူသော ဘုရားရှင်အား ရှိသေစွာ ရှိခိုးပါ၏။
- (၂) သင်တို့သည် သံသရာချမ်းသာကို ရစေခြင်းငှာ တရားသိသောသူတို့ ဖြစ်ကြကုန်လော့။
- (၃) ဆေးဆရာသည်လည်း အခါကိုသိသောသူဖြစ်မှသာ ဆေးကုသမှု၌ အောင်နိုင်၏။
- (၄) အာဟာရ အတိုင်းအရှည်မသိဘဲ စားသူသည် အနာရောဂါများကို ရနိုင်၏။
- (၅) သင်သည်လည်း သူ့ကျေးဇူးကို သိသူတစ်ယောက်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားပါလော့။
- (၆) ပုဏ္ဏားတို့သည်သာ များသောအားဖြင့် ဗေဒင်ကမ်းတဘက် ရောက်သူတို့ဖြစ်ကြ၏။
- (၇) သင်သည် ဆေးပညာ၏ ကမ်းတဘက်သို့ ရောက်သူဖြစ်လိုပါက ဆေးပညာကိုသာ စွဲစွဲမြဲမြဲ သင်ယူပါလော့။
- (၈) ပညာရှိဟူသည် အတတ်ပညာထက် အသိပညာရှိသောသူများကိုသာ မှတ်ယူရာ၏။
- (၉) ပညာတတ်နှင့် ပညာရှိတို့၌ မတူကွဲပြားခြားနားမှုများ ရှိကုန်၏။
- (၁၀) ပညာရှိသည် တရားကိုသိ၍ ပညာကတ်သည် တရားကိုသိမှု နည်းပါသည်။

အောက်ပါပါဠိဝါကျများကို မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုပါ။

- (၁) အဟံ တိသ ဝဿ ကာလတော ပဋ္ဌာယ ဣဓ ပတ္တိ အဘဝိ။
- (၂) လောကော ကေစိ မနုဿာ အတ္တနော ကိတ္တိံ ဣစ္ဆန္တိ။
- (၃) သုတာနံ သုဒ္ဓိံ ကတ္တာဝ ဘောသဇ္ဇတ္တာယ ကာတုံ ယုဇ္ဇတိ။
- (၄) အတိယာ ဒွါဒသဝဿဿ အန္တရေ ဌိတော ဒါရကော ဗာလော နာမ ဟောတိ။
- (၅) အယံ သြသခေါ တေ ဗျာဓိနာ ယုတ္တိယေဝ ဘဝေယျ။
- (၆) သတ္တာ တဏှာယ ကိလေသေ အနုဘဝနေ သန္တုဋ္ဌိ/သန္တောသံ နာမ နတ္ထိ။
- (၇) ဣဓ ပိတိသု ဓမ္မပိတိယေဝ အဘိသုန္ဓရာ ဟောတိ။
- (၈) ရတ္တာယော ဓမနံနံ နာဋ္ဌိနံ အန္တရေ ဓရန္တိ။
- (၉) ဓမ္မာဓိကာရီ ကမ္မာကမ္မာနိ ဝိနိစ္ဆယကရဏေ ဓိဘိ ဘဝေယျ။
- (၁၀) နာနာရောဂါ ဒေါသဓာတု မလာနံ ဝိကတိယာ ဣမသ္မိံ ဒေဟေ ဥပဇ္ဇေယျ။